

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 6Ssk/108/2023
Identifikačné číslo spisu: 7022200343
Dátum vydania rozhodnutia: 31. januára 2024
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:7022200343.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobkyne: mal. K. D., narodená XX. O. XXXX, zastúpená zákonnou zástupkyňou: L. D., narodenou XX. W. XXXX, bytom v D., S. Č.. XX, korešpondenčná adresa: K. Č.. XX, D., proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Odbor peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP a posudkových činností, so sídlom v Bratislave, Špitálska č. 8, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného zo 17. mája 2022, Číslo: UPS/US6/SSVODPPKPC1/SOC/2022/6988, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 22. februára 2023, č.k. 6Sa/11/2022-35, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne z a m i e t a.

Účastníkom konania nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom z 22. februára 2023, č.k. 6Sa/11/2022-35 podľa § 190 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného 17. mája 2022, Číslo: UPS/US6/SSVODPPKPC1/SOC/2022/6988, ktorým žalovaný postupom podľa § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v rozhodnom znení (ďalej len „Správny poriadok“) zmenil prvostupňové správne rozhodnutie zo 17. februára 2022, Číslo: KE1/OPPNKŤZPAPČ/SOC/2022/139928-4 tak, že podľa § 14 ods. 3, § 20 ods. 1,2 a § 22 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 447/2008 Z.z.“) nevyhovelo žiadosti, ktorú podala žalobkyňa v zastúpení svojou zákonnou zástupkyňou (matkou) a

nepriznal jej peňažný príspevok na osobnú asistenciu. Prvostupňový správny orgán vyššie označeným rozhodnutím zo 17. februára 2022, rozhodol tak, že podľa § 22 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z.z. nevyhovelo žiadosti, ktorú podala žalobkyňa v zastúpení svojou zákonnou zástupkyňou (matkou) a nepriznal jej peňažný príspevok na osobnú asistenciu.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách ustanovení § 14 ods. 3, § 20 ods. 1,2 a § 22 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z.z., § 3 ods. 2,5, § 32 ods. 1,2, § 34 ods. 1,5, § 46 Správneho poriadku a postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej Správnym súdnym poriadkom a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej správnej žaloby.

3. Krajský súd po preskúmaní veci dospel k záveru o zákonnosti správnu žalobou napadnutého rozhodnutia žalovaného. Hoci posudkový lekár žalovaného vo svojom lekárskom posudku uviedol, že žalobkyňa je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby pri činnostiach uvedených v prílohe č. 4 zákona č. 447/2008 Z.z., v dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia však nie je u posudzovanej prítomná schopnosť samostatného a správneho rozhodovania o aktivitách, čo prakticky znemožňuje jej začleňovaniu sa do okolitého spoločenského prostredia, bez prevažujúcej závislosti na rozhodovaní inej osoby, ktorá by riadila všetky jej činnosti a aktivity. Ide o dieťa a jeho analytické a syntetické schopnosti nie sú dostatočne rozvinuté do takej miery, aby dokázalo rozpoznať potrebné predpoklady a možné riziká ňou plánovaných činností a aktivít, smerujúcich k integrácii, čo znamená, že nie je ešte duševne schopná riadiť osobu, ktorá by jej zabezpečovala pomoc, plánovať si, rozhodovať a ovplyvňovať svoje aktivity, a preto účel osobnej asistencie by v zmysle zákona č. 447/2008 Z.z. nebol naplnený. Dodal, že osobná asistencia, ako nástroj sociálnej pomoci je určený pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré sú schopné samostatne si organizovať svoje aktivity a preberať za tieto aktivity zodpovednosť. Fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím neprestáva byť v pozícii opatrovaného, ale stáva sa aktívnym subjektom riešenia svojej životnej situácie. Pri osobnej asistencii sa od fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím očakáva vysoká miera aktivity, schopnosti plánovania a preberania zodpovednosti vo všetkých fázach jej realizácie. Prvým predpokladom aktívnosti je schopnosť fyzickej osoby stanoviť si rozsah hodín osobnej asistencie, ktorý bude potrebovať v závislosti od jej životného štýlu. Fyzická osoba si sama vyhľadáva a vyberá osobného asistenta, či osobných asistentov, komplexne ich informuje o činnostiach, ktoré budú vykonávať atď. Osobná asistencia je určená predovšetkým pre aktívnych ľudí, ktorí chcú a sú schopní preberať zodpovednosť za organizovanie toho, kto, kedy a akým spôsobom im bude zabezpečovať pomoc pri činnostiach, ktoré by vykonávali sami, keby nemali zdravotné postihnutie. Osobná asistencia je vhodná pre ľudí, ktorí chcú byť nezávislí na tom, kedy je niekto schopný a ochotný im zabezpečiť pomoc. U žalobkyne ide o maloletú osobu, v čase rozhodovania 3 ročnú, v rodičovskej starostlivosti s tým, že aj s ohľadom na vyššie zmieňovaný účel plynúci z § 20 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z.z. uzavrel, že žalobkyňa peňažný príspevok na osobnú asistenciu nepatrí.

4. Účastníkom konania náhradu trov konania nepriznal.

II.

5. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

6. Namietala, že posudkový lekár žalovaného v lekárskom posudku zo 04. mája 2022 uviedol, že žalobkyňa je odkázaná na osobnú asistenciu pri činnostiach plynúcich z prílohy č. 4 zákona č. 447/2008 Z.z., a to pri polohovaní, osobnej hygiene, obliekaní, vyzliekaní, podávaní jedla a podávaní liekov. Tiež dala do pozornosti nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 16/2018 a rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3Sa/14/2021.

7. Navrhla, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alebo zmenil rozsudok krajského súdu tak, že zruší napadnuté rozhodnutie žalovaného v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím a vec vráti žalovanému na ďalšie konanie.

III.

8. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti žalobkyne vyjadril podaním z 09. júna 2023 považujúc správnu žalobou napadnuté rozhodnutie i naďalej za vecne správne a vydané v súlade so zákonom č. 447/2008 Z.z. a ostatnými platnými právnymi predpismi. Navrhol, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne ako nedôvodnú zamietol.

IV.

9. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobkyne nie je dôvodná.

10. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

11. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

12. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

13. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

14. Podľa § 199 ods. 1 písm. d/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

15. Predmetom konania o kasačnej sťažnosti v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd postupom podľa § 190 SSP zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného zo 17. mája 2022, Číslo: UPS/US6/SSVODPPKPC1/SOC/2022/6988, ktorým žalovaný postupom podľa § 59 ods. 2 Správneho poriadku zmenil prvostupňové správne rozhodnutie zo 17. februára 2022, Číslo: KE1/OPPNKŤZPAPČ/SOC/2022/139928-4 tak, že podľa § 14 ods. 3, § 20 ods. 1,2 a § 22 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z.z. nevyhovel žiadosti, ktorú podala žalobkyňa v zastúpení svojou zákonnou zástupkyňou (matkou) a nepriznal jej peňažný príspevok na osobnú asistenciu. Prvostupňový správny orgán vyššie označeným rozhodnutím zo 17. februára 2022, rozhodol tak, že podľa § 22 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z.z. nevyhovel žiadosti, ktorú podala žalobkyňa v zastúpení svojou zákonnou zástupkyňou (matkou) a nepriznal jej peňažný príspevok na osobnú asistenciu.

16. Zákon č. 447/2008 Z.z. upravuje právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, právne vzťahy pri vyhotovení preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, vyhotovení preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom (ďalej len "preukaz"), parkovacieho preukazu pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím (ďalej len "parkovací preukaz") a právne vzťahy na účely posudzovania potreby osobitnej starostlivosti poskytovanej podľa osobitného predpisu. 1) (§ 1 ods. 1)

17. Cieľom úpravy právnych vzťahov uvedených v odseku 1 je podpora sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti za podmienok a v oblastiach ustanovených týmto zákonom. (§ 1 ods. 2)

18. Podľa § 14 ods. 3 zákona č. 447/2008 Z.z., fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím je odkázaná na osobnú asistenciu, ak je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby pri činnostiach uvedených v prílohe č. 4 a osobnou asistenciou sa dosiahne účel ustanovený v § 20 ods. 2.

19. Podľa § 20 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z.z., osobná asistencia je pomoc fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím pri činnostiach uvedených v prílohe č. 4. Osobnú asistenciu vykonáva osobný asistent.

20. Podľa § 20 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z.z., účelom osobnej asistencie je aktivizácia, podpora sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a podpora jej nezávislosti a možnosti rozhodovať sa a ovplyvňovať plnenie rodinných rolí, vykonávanie pracovných aktivít, vzdelávacích aktivít a voľnočasových aktivít. Osobnú asistenciu nie je možné podmieňovať druhom zdravotného postihnutia, stupňom zdravotného postihnutia alebo závažnosťou zdravotného postihnutia.

21. Najvyšší správny súd z obsahu súdneho spisu, ako aj relevantnej časti administratívneho spisu žalovaného mal preukázať, že

- žalobkyňa (zastúpená zákonnou zástupkyňou - matkou) žiadosťou z 29. decembra 2021 na predpísanom tlačive požiadala (okrem iného) o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu,

- prvostupňový správny orgán rozhodnutím zo 17. februára 2022, Číslo: KE1/OPPNKŤZPAPČ/SOC/2022/139928-4 nevyhovel žiadosti žalobkyne o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu

[podklad pre vydanie predmetného rozhodnutia tvoril Komplexný posudok zo 16. februára 2022, (podľa ktorého je žalobkyňa v dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia odkázaná na sprievodcu, v oblasti mobility a orientácie kompenzácie navrhnuté neboli, v oblasti komunikácie kompenzácie navrhnuté neboli, v oblasti zvýšených výdavkov odkázaná na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia a v oblasti sebaobsluhy kompenzácie navrhnuté neboli) a vychádzajúci z vyhotoveného Lekárskeho posudku z 25. januára 2022 a z posudkového záveru zo 04. februára 2022 vyhotoveného v rámci sociálnej posudkovej činnosti],

- na odvolanie žalobcu žalovaný ako druhostupňový správny orgán rozhodnutím zo 17. mája 2022, Číslo: UPS/US6/SSVODPPKPC1/SOC/2022/6988 zmenil prvostupňové správne rozhodnutie zo 17. februára 2022 spôsobom bližšie objasneným v bode 1 tohto rozsudku

[podklad pre vydanie predmetného rozhodnutia tvoril Komplexný posudok zo 16. mája 2022, (podľa ktorého je žalobkyňa v dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia odkázaná na sprievodcu, v oblasti mobility a orientácie kompenzácie navrhnuté neboli, v oblasti komunikácie kompenzácie navrhnuté neboli, v oblasti zvýšených výdavkov odkázaná na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla a kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia a v oblasti sebaobsluhy kompenzácie navrhnuté neboli) a vychádzajúci z vyhotoveného Lekárskeho posudku zo 04. mája 2022 a záverov plynúcich z vykonanej sociálnej posudkovej činnosti uskutočnenej dňa 29. marca 2022 na základe telefonického rozhovoru].

22. Najvyšší správny súd po vyhodnotení žalobkyňou v kasačnej sťažnosti uplatnených dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa v zásade odchyľil od argumentov a relevantných právnych záverov vo veci samej, spolu s poukazom na právnu úpravu vzťahujúcu sa k predmetu konania, uvedenú v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Senát najvyššieho správneho súdu považuje právne posúdenie preskúmvanej veci krajským súdom za správne a súladné so zákonom.

23. V predmetnej veci nebolo sporným, že žalobkyňa sa v dôsledku svojho zdravotného postihnutia považuje za osobu s ťažkým zdravotným postihnutím a zhodne posudkovými lekármi zaradeným v

zmysle prílohy č. 3 zákona č. 447/2008 Z.z. pod kapitolu XV - Hlava a tvár, položka č. 1 - Stavy po traume (úraze) hlavy a mozgu s vnútrolebkovým krvácaním, s trvalými poruchami v neurologickej, psychiatrickej, psychologickej a zmyslovej oblasti, písm. c/ - poruchy ťažkého stupňa so stanovenou mierou funkčnej poruchy 70 %. Spornou však zostala otázka, či žalobkyňa spĺňa podmienky na priznanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu primárne s prihliadnutím na účel osobnej asistencie plynúci z § 20 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z.z.

24. Žalobkyňa v prvom rade namietala nesúlad v záveroch plynúcich na jednej strane z lekárskeho posudku žalovaného zo 04. mája 2022 a na druhej strane z komplexného posudku zo 16. mája 2022, v ktorom sa žalovaný nestotožnil so záverom vysloveným v lekárskej správe zo 04. mája 2022 o tom, že maloletá žalobkyňa je odkázaná na osobnú asistenciu. Konkrétne, na úrovni druhostupňovej (odvolacej) posudkový lekár žalovaného v lekárskej správe zo 04. mája 2022 konštatoval odkázanosť žalobkyne na osobnú asistenciu, nakoľko žalobkyňa je fyzicky a mentálne postihnutá do takej miery, že nie je schopná bez pomoci a asistencie vykonávať bežné detské aktivity prislúchajúce veku takmer troch rokov. Cieľom je napredovanie liečebného procesu. Dodal, že žalobkyňa je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby pri činnostiach uvedených v prílohe č. 4 zákona č. 447/2008 Z.z. v rozsahu polohovanie, osobná hygiena, obliekanie a vyzliekanie, podávanie jedla, podávanie liekov s tým, že ostatné aktivity sú vykonávané v rámci riadnej rodičovskej starostlivosti. Oproti tomu žalovaný v komplexnom posudku zo 16. mája 2022 tvoriacom podklad pre vydanie tu preskúmaného rozhodnutia žalovaného zo 17. mája 2022 (vychádzajúc aj z lekárskeho posudku zo 04. mája 2022) vo vzťahu k splneniu podmienok na priznanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu nenavrhol kompenzovať sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia týmto peňažným príspevkom z dôvodu, že u žalobkyne nie je prítomná schopnosť samostatného a správneho rozhodovania o aktivitách, čo prakticky znemožňuje jej začleňovaniu sa do okolitého spoločenského prostredia, bez prevažujúcej závislosti na rozhodovaní inej osoby, ktorá by riadila všetky jej činnosti a aktivity. Jej analytické a syntetické schopnosti nie sú dostatočne rozvinuté do takej miery, aby dokázalo rozpoznať potrebné predpoklady a možné riziká ňou plánovaných činností a aktivít, smerujúcich k integrácii, čo znamená, že nie je ešte duševne schopná riadiť osobu, ktorá by jej zabezpečovala pomoc, plánovať si, rozhodovať a ovplyvňovať svoje aktivity, a preto účel osobnej asistencie by v zmysle zákona č. 447/2008 Z.z. nebol naplnený. Osobná asistencia, ako nástroj sociálnej pomoci je určený pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré sú schopné samostatne si organizovať svoje aktivity a preberať za tieto aktivity zodpovednosť. Fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím prestáva byť v pozícii opatrovaného a stáva sa aktívnym subjektom riešenia svojej životnej situácie. Pri osobnej asistencii sa od fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím očakáva vysoká miera aktivity, angažovanosti, schopnosti plánovania a preberania zodpovednosti vo všetkých fázach jej realizácie. Prvým predpokladom aktivity je schopnosť fyzickej osoby stanoviť si rozsah hodín osobnej asistencie, ktorý bude potrebovať v závislosti od jej životného štýlu. Fyzická osoba si sama vyhľadáva a vyberá osobného asistenta, či osobných asistentov, komplexne ich informuje o činnostiach, ktoré budú vykonávať atď. Osobná asistencia je určená predovšetkým pre aktívnych ľudí, ktorí chcú a sú schopní preberať zodpovednosť za organizovanie toho kto, kedy a akým spôsobom im bude zabezpečovať pomoc pri činnostiach, ktoré by vykonávali sami, keby nemali zdravotné postihnutie. Osobná asistencia je vhodná pre ľudí, ktorí chcú byť nezávislí na tom, kedy je niekto schopný a ochotný im zabezpečiť pomoc.

25. V tomto smere najvyšší správny súd uvádza, že v zmysle § 11 ods. 1 písm. d/ zákona č. 447/2008 Z.z. je súčasťou lekárskej posudkovej činnosti aj posudzovanie jednotlivých druhov odkázanosti fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Obdobne v zmysle § 13 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z.z. sociálna posudková činnosť zahŕňa posudzovanie individuálnych predpokladov fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (t.j. najmä hodnotenie jej schopností a úsilia riešiť svoju nepriaznivú životnú situáciu vlastným pričinením; § 13 ods. 6), posudzovanie rodinného prostredia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, posudzovanie prostredia, ktoré ovplyvňuje začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti, posudzovanie všetkých druhov odkázanosti fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím podľa § 14 a navrhovanie kompenzácií v jednotlivých oblastiach. Následne na základe lekárskeho posudku podľa § 11 ods. 11 a na základe posudkového záveru podľa § 13 ods. 9 príslušný orgán vypracúva komplexný posudok na účely

kompenzácie, ktorý obsahuje predovšetkým vyjadrenie, že ide o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím vrátane stanovenej miery funkčnej poruchy, sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia vo všetkých oblastiach kompenzácie a návrh druhu peňažného príspevku na kompenzáciu. Zo zákona č. 447/2008 Z.z. nevyplýva, že by mal správny orgán do komplexného posudku iba mechanicky prevziať všetky závery plynúce z lekárskeho posudku a sociálneho posudku s výnimkou tých záverov majúcich výlučne odborný - medicínsky základ, keď tak správny orgán, ako aj súd nemôže sám posudzovať odborné otázky medicínskeho charakteru, a musí rovnako ako správne orgány vychádzať z lekárskeho posudku, vo vzťahu ku ktorým posudzuje relevantnosť ich záverov s prihliadnutím na všetky okolnosti, najmä aj s prihliadnutím na námietky žiadateľa o konkrétny peňažný príspevok. Vo vzťahu k lekárskeho posudku je výlučne medicínskou otázkou najmä hodnotenie a posudzovanie zdravotného stavu, jeho zmien a porúch, ktoré podmieňujú zdravotné postihnutie fyzickej osoby a tiež na to nadväzujúce určovanie miery funkčnej poruchy. V súvislosti s posudzovaním jednotlivých druhov odkázanosti fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím je táto právomoc zverená nielen posudkovému lekárovi, ale aj sociálnemu pracovníkovi príslušného orgánu vykonávajúcemu sociálnu posudkovú činnosť, ktorá tiež v sebe zahŕňa okrem iného aj posudzovanie všetkých druhov odkázanosti fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím podľa § 14 a tiež navrhovanie kompenzácií v jednotlivých oblastiach. Za tohto stavu je to potom správny orgán, ktorý následne v komplexnom posudku (v ktorom sa okrem iného vyjadruje aj k sociálnym dôsledkom ťažkého zdravotného postihnutia vo všetkých oblastiach kompenzácie a navrhuje druh peňažného príspevku na kompenzáciu) vyhodnocuje zistenia prijaté tak posudkovým lekárom a tiež sociálnym pracovníkom a pokiaľ sa nestotožní s prijatým záverom týkajúcim sa otázky odkázanosti, potom je jeho povinnosťou svoj záver o tom, že určitá osoba nie je odkázaná na niektorú z foriem kompenzácie riadne a presvedčivo odôvodniť. V predmetnej veci žalovaný v komplexnom posudku zo 16. mája 2022 a následne v správnu žalobou napadnutom rozhodnutí zo 17. mája 2022 podľa názoru súdu dostatočne vyjadril svoj názor o tom, prečo žalobkyňa nespĺňa podmienky na priznanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu s primárnym dôrazom na účel osobnej asistencie, tak ako je vymedzený v § 20 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z.z. (bližšie pozri predchádzajúci bod 24 tohto rozsudku).

26. Žalobkyňa podporne odkazovala na závery plynúce z nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky z 02. apríla 2020, sp. zn. PL. ÚS 16/2018, ktorý rozhodol, že (okrem iného) ustanovenie § 22 ods. 2 vety prvej v časti „najskôr od 6. roku veku do dovŕšenia 65. roku veku“ a druhej vety zákona č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nie je v súlade s článkom 1 ods. 1 a 2, článkom 12 ods. 1 a článkom 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, s článkom 2 ods. 2 v spojení s článkom 9 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a s článkom 5 ods. 1 a 2 v spojení s článkom 19 písm. b/ Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Týmto rozhodnutím - nálezom Ústavný súd Slovenskej republiky v podstate povedal, že peňažný príspevok na osobnú asistenciu možno priznať aj osobe mladšej ako šesť rokov. Podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky napadnutá právna úprava pôsobí diskriminačne, keďže zaobchádza s jednou skupinou osôb, a to s osobami s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré majú požadovaný vek v porovnaní s inou skupinou osôb, a to s osobami s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré nemajú požadovaný vek inak, a to tak, že zatiaľ čo osobám patriacim do prvej skupiny priznáva nárok na peňažný príspevok na osobnú asistenciu, respektíve peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla, osobám patriacim do druhej skupiny uvedené peňažné príspevky nepriznáva, pričom obe skupiny osôb s ťažkým zdravotným postihnutím sa nachádzajú v rovnakej, respektíve porovnateľnej situácii. Medzi situáciami oboch skupín osôb s ťažkým zdravotným postihnutím nie sú rozdiely takého charakteru a takej závažnosti, ktoré by požadovali nerovnaké zaobchádzanie s nimi (bod 102 príslušného nálezů). V tomto smere najvyšší správny súd uvádza, že žalobkyňa nebol priznaný predmetný peňažný príspevok nie z dôvodu, že by bola mladšia ako šesť rokov, ale z dôvodu, že vo vzťahu k nej by nebol naplnený účel osobnej asistencie. Podľa § 14 ods. 3 zákona č. 447/2008 Z.z. je fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaná na osobnú asistenciu, ak je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby pri činnostiach uvedených v prílohe č. 4 a osobnou asistenciou sa dosiahne účel ustanovený v § 20 ods. 2, teda aktivizácia, podpora sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a podpora jej nezávislosti a možnosti rozhodovať sa a ovplyvňovať

plnenie rodinných rolí, vykonávanie pracovných aktivít, vzdelávacích aktivít a voľnočasových aktivít. Zároveň platí pravidlo, že osobnú asistenciu nie je možné podmieňovať druhom zdravotného postihnutia, stupňom zdravotného postihnutia alebo závažnosťou zdravotného postihnutia.

27. Odhliadnuc od záverov, ku ktorým dospel vo svojom rozhodnutí správny orgán, najvyšší správny súd dopĺňa, že osobná asistenciu je vyjadrením tzv. „self-managmentu“ v živote človeka. Vychádza z postulátu a myšlienky nezávislého života, prostredníctvom ktorej sa osoby s ťažkým zdravotným postihnutím usilujú o rovnaké práva a rovnaké príležitosti, seba-rešpektovanie a sebaurčenie. Prostredníctvom inštitútu osobnej asistencie sa týmto osobám navracia možnosť osamostatnenia sa a návratu do spoločnosti ako rovnocenných a plnohodnotných partnerov, ktorí sa z pozície pasívnych prijímateľov sociálnej pomoci dostávajú do pozície aktívnych organizátorov vlastného spôsobu života, jeho kvality a smerovania. Možno povedať, že osobný asistent je pravou rukou fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, inak povedané, je jej rukami, nohami, očami, ušami, nahrádza (prípadne zmiernuje) jej zdravotný deficit, v dôsledku ktorého nie je táto schopná i napriek snahe a na rovnakom základe v porovnaní s osobami, ktoré mali v živote viac šťastia, realizovať rôzne činnosti naprieč celou spoločenskou sférou (štúdium, práca, voľnočasové aktivity a iné). Pri posudzovaní každej jednej žiadosti je potrebné pristupovať individuálne a zisťovať možnosti, ktoré tejto osobe ponúka prostredie, rodina a ďalšie faktory. Pri posudzovaní jednotlivých druhov odkázanosti, a teda aj odkázanosti na osobnú asistenciu je potrebné prihliadať na účel zákona č. 447/2008 Z.z. a ciele, ktoré sleduje, teda podporu sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti za podmienok a v oblastiach ustanovených týmto zákonom. V tomto smere možno poukázať už na vyššie zmieňovanú sociálnu posudkovú činnosť, ktorá okrem iného zahŕňa aj posudzovanie individuálnych predpokladov fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, posudzovanie rodinného prostredia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, posudzovanie prostredia, ktoré ovplyvňuje začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti, pričom

i. posudzovanie individuálnych predpokladov fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím zahŕňa najmä hodnotenie jej schopností a úsilia riešiť svoju nepriaznivú životnú situáciu vlastným pričinením (§ 13 ods. 6),

ii. posudzovanie rodinného prostredia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím zahŕňa najmä hodnotenie schopnosti a rozsahu pomoci, ktorú jej poskytuje rodina. Za rodinu na účely posudzovania rodinného prostredia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím sa považuje jej manžel alebo manželka, rodičia a deti (§ 13 ods. 7) a

iii. posudzovanie prostredia, ktoré ovplyvňuje začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti, zahŕňa najmä hodnotenie dopravných systémov a podmienok bývania vrátane prístupnosti stavieb občianskeho vybavenia podľa osobitného predpisu (odkaz na zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon v znení neskorších predpisov; § 13 ods. 8).

28. Osobná asistenciu nie je založená na vzťahu závislosti medzi ľuďmi.

29. Pre podporu vyššie uvádzaných záverov možno tiež poukázať na článok 19 písm. b/ Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím podľa ktorého zmluvné strany uznávajú rovnaké právo všetkých osôb so zdravotným postihnutím žiť v spoločnosti s rovnakými možnosťami voľby na rovnoprávnom základe s ostatnými, prijímú účinné a primerané opatrenia, ktoré umožnia plné využívanie tohto práva osobami so zdravotným postihnutím a ich plné začlenenie a zapojenie do spoločnosti a zabezpečia, aby osoby so zdravotným postihnutím mali prístup k celému spektru podporných služieb, či už domácich alebo pobytových a ďalších komunitných podporných služieb vrátane osobnej asistencie, ktoré sú nevyhnutné pre nezávislý život v spoločnosti a pre začlenenie sa do nej a ktoré zabraňujú izolácii a segregácii v spoločnosti. Podľa Všeobecného komentára č. 5 (2017) k nezávislému spôsobu života a začleneniu do spoločnosti (teda vo vzťahu k článku 19) pod osobnou asistenciou sa rozumie ľudská podpora riadená osobou / používateľom, ktorú má osoba so zdravotným postihnutím k dispozícii, pričom pre ňu predstavuje prostriedok na nezávislý život. Aj keď sú spôsoby osobnej asistencie rôzne, existujú určité prvky, ktoré ju odlišujú od iných druhov osobnej pomoci, a to:

- i. prostriedky na financovanie osobnej asistencie sa musia poskytnúť na základe kritérií prispôbených individuálnym potrebám a zohľadňovať normy pre dôstojné zamestnanie vychádzajúce z ľudských práv. Tieto finančné prostriedky majú byť v správe a byť pridelené osobe so zdravotným postihnutím za účelom úhrady každej požadovanej asistencie. Závisí to od vyhodnotenia individuálnych potrieb a individuálnych životných okolností. Individualizované služby (t.j. služby prispôbené individuálnym potrebám) nesmú mať za následok zníženie rozpočtu a/alebo zvýšenie osobných platieb;
- ii. poskytovanie danej služby si musí riadiť osoba so zdravotným postihnutím, to znamená, že môže na danú službu uzatvoriť zmluvu s rôznymi poskytovateľmi alebo konať z pozície zamestnávateľa. Osoby so zdravotným postihnutím si môžu vybrať vlastnú koncepciu služby, t. j. navrhnúť si ju a určiť, kto, ako, kedy, kde a akým spôsobom ju bude poskytovať a zároveň inštruovať a usmerňovať jej poskytovateľov;
- iii. osobná asistencia je vzájomný vzťah. Osobných asistentov musí prijať, vyškoliť a viesť osoba, ktorej sa osobná asistencia poskytuje. Osobní asistenti by sa nemali „zdieľať“ bez plného a slobodne udeleného súhlasu osoby, ktorej sa osobná asistencia poskytuje. Zdieľanie osobných asistentov môže potenciálne obmedziť a sťažovať samovoľnú a spontánnu účasť v spoločnosti;
- iv. vlastné riadenie poskytovania služieb. Osoby so zdravotným postihnutím, ktoré požadujú osobnú asistenciu, sa môžu slobodne rozhodnúť pre mieru vlastnej kontroly nad poskytovaním služieb podľa svojich životných podmienok a preferencií. Dokonca aj vtedy, keď povinnosti zamestnávateľa zmluvne preberá externý dodávateľ, je osoba so zdravotným postihnutím neustále ústredným bodom rozhodnutí o asistencii, t.j. zostáva aj naďalej osobou, ktorej sa musia adresovať všetky otázky a ktorej individuálne preferencie je potrebné rešpektovať. Kontrolu poskytovania osobnej asistencie možno vykonávať prostredníctvom podporovaného rozhodovania.

30. S ohľadom na vyššie uvádzané skutočnosti sa možno stotožniť so závermi, ku ktorým dospeli správne orgány a tiež krajský súd, že u posudzovanej žalobkyne v rozhodnom období nebola prítomná schopnosť samostatného a správneho rozhodovania o aktivitách, čo prakticky znemožňuje jej začleňovanie sa do okolitého spoločenského prostredia, bez prevažujúcej závislosti na rozhodovaní inej osoby, ktorá by riadila všetky jej činnosti a aktivity. Ide o dieťa a jeho analytické a syntetické schopnosti nie sú dostatočne rozvinuté do takej miery, aby dokázalo rozpoznať potrebné predpoklady a možné riziká ňou plánovaných činností a aktivít, smerujúcich k integrácii, čo znamená, že nie je ešte duševne schopná riadiť osobu, ktorá by jej zabezpečovala pomoc, plánovať si, rozhodovať a ovplyvňovať svoje aktivity, a preto účel osobnej asistencie by v zmysle zákona č. 447/2008 Z.z. nebol naplnený. Osobná asistencia je určená predovšetkým pre aktívnych ľudí, ktorí chcú a sú schopní prebrať zodpovednosť za organizovanie toho, kto, kedy a akým spôsobom im bude zabezpečovať pomoc pri činnostiach, ktoré by vykonávali sami, keby nemali zdravotné postihnutie. Osobná asistencia je vhodná pre ľudí, ktorí chcú byť nezávislí. U žalobkyne ide o maloletú osobu, v čase rozhodovania 3 ročnú, v rodičovskej starostlivosti s tým, že aj s ohľadom na vyššie zmieňovaný účel plynúci z § 20 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z.z. podmienky na priznanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu nespĺňa.

31. K poukazu žalobkyne na rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3Sa/14/2021 najvyšší správny súd uvádza, že tento nie je viazaný právnym názorom vysloveným súdom nižšej inštancie, navyše v predmetnom rozsudku krajský súd vytkol žalovanému nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia, čo však nebol prípad tu preskúmaného rozhodnutia, keď žalovaný dostatočne a presvedčivo ustálil dôvody, na základe ktorých žalobkyni nepriznal peňažný príspevok na osobnú asistenciu, a že vo vzťahu k žalobkyni sociálny dôsledok ťažkého zdravotného postihnutia je skôr kompenzovateľný priznaním peňažného príspevku na opatrovanie a tiež ďalšími v komplexnom posudku zo 16. mája 2022 navrhnutými kompenzáciami (kompenzácia zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla a kompenzácia zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia).

32. Vychádzajúc z vyššie uvedeného, najvyšší správny súd kasačnú sťažnosť žalobkyne za dôvodnú nepovažoval, a preto ju podľa § 461 SSP zamietol.

33. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší správny súd tak, že žalobkyni, ktorá v tomto konaní úspech nemala, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanému ich nepriznal, lebo nebola splnená podmienka výnimočnosti na jeho strane (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 veta druhá SSP).

34. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.